

SERTAR PEDAGOGIC

Educația este mai mult o artă decât o știință

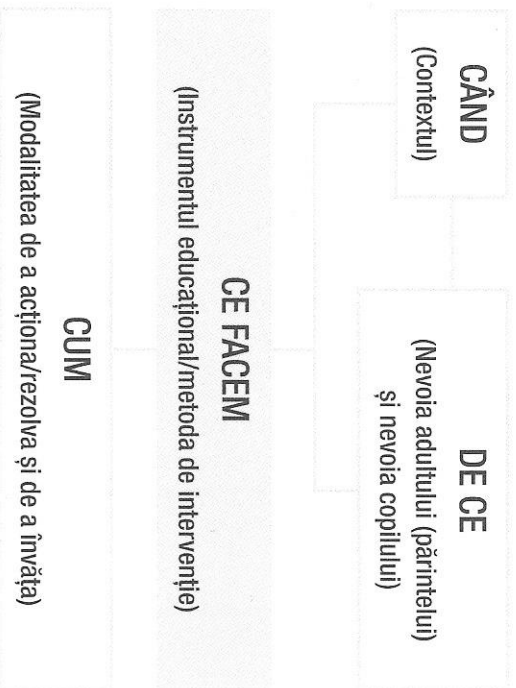
“Sertarul pedagogic” este o mapă adresată părinților și profesioniștilor care lucrează cu părinți. Aceasta a fost elaborată prin traducerea, prelucrarea și adaptarea materialelor similare puse la dispoziție cu amabilitate și în mod gratuit de către organizația “Association pour l’education familiale” – Fribourg, Elveția în beneficiul profesioniștilor, părinților și copiilor din România.

Mapa conține o serie de idei practice oferite părinților în diverse situații cu care ei se confruntă cel mai frecvent în educația copilului. Materialul prezentat nu își propune să dea soluții absolute părinților, ci doar sugestii privind modalități de abordare/rezolvare a unor dificultăți inerente intervenite în procesul educațional.

Bazat pe flexibilitate și deschidere către părinți din toate categoriile socio-culturale, conținutul "Sertarului pedagogic" are un caracter preventiv, oferind părinților informații simple și ușor de aplicat, înainte ca problemele să devină clinice. Multe soluții la problemele cotidiene le putem găsi chiar în viața de fiecare zi, în lucrurile simple și

la îndemâna oricui. Important este să analizăm situațiile, să le conștientizăm și să acționăm în consecință. Desigur, găsim foarte multe informații în jurul nostru: le găsim pe internet, în reviste sau alte mijloace media, la prieteni sau rude. Dar de cele mai multe ori dificultatea părinților constă în "cum să punem în practică" informația.

De aceea "Sertarul pedagogic" aduce în discuție într-un mod cât se poate de accesibil următoarele etape:

Toate materialele/fișele prezentate în această mapă încearcă să răspundă la două întrebări esențiale:

- ◆ **Care sunt nevoile de dezvoltare ale copilului în anumite momente și situații din viața lui, ținând cont de condiții concrete date?**
- ◆ **Care sunt nevoile părinților pentru a-și putea asuma în bune condiții rolul de părinte?**

Câteva concluzii importante care au reieșit din utilizarea, în decursul a peste 8 ani de experiență, a "Sertarului pedagogic" de către organizatia "Association pour l'education familiale" – Fribourg, Elveția:

- ◆ Influența pe care familia o are asupra dezvoltării copilului și a adaptării sale școlare este precoce, importantă și mai ales complexă, atât cantitativ cât și calitativ.
- ◆ Educația nu îi privește numai pe părinți ci privește întreaga societate deoarece este vorba de a pregăti copilul pentru viața lui în societate. Educația trebuie

să îi facă pe copil puternic, să-l ajute să-și construiască viitorul, să depășească greutățile și să facă față provocărilor.

- ◆ Competențele parentale nefiind înăscute, părinții **au dreptul** la sprijin și susținere în angajamentul lor familial și social.
- ◆ Un părinte cu experiență nu a devenit astfel doar prin propria lui experiență ci și prin receptivitatea și deschiderea lui față de experiența altor părinți, adaptând și îmbogățind conținutul propriilor trăiri, evoluând pe un parcurs continuu de atenție, reflexie, experimentare și comunicare.

◆ Educația parentală nu este doar un transfer de cunoștințe și informații ci trebuie privită ca o sinergie a experiențelor proprii cu experiența celorlalți. De aici și nevoia de a valoriza părinții, de a le dezvolta sentimentul de competență și a le recunoaște eforturile de progres. Aceasta implică totodată din partea profesioniștilor capacitatea de a autoevalua intervenția,

de a accepta critica și argumentele părinților și de a încerca să găsească împreună cu aceștia alternativele cele mai adecvate.

“Sertarul pedagogic” nu epuizează toate temele legate de comunicarea părinte-copil; el nu este un material exhaustiv, ci își propune doar să abordeze acele situații care au apărut mai frecvent în cadrul activității cu părinții.

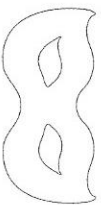
CÂND (Contextul/situația)

Mama are grijă de copii întreaga zi. Seara, tatăl "preia ștafeta" și se ocupă de Matei și Luca, în timp ce mama merge la o plimbare.

DE CE (Nevoia părintelui)

"- Am petrecut toată ziua cu copiii, am obosit - cum să-mi recapăt energia?"

→ Copiii nu are nevoie să fie cu ambii părinți tot timpul, ci are nevoie ca aceștia să aibă suficientă energie pentru a-i acorda copilului timp de calitate.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Grija față de propria persoană

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Uneori, când se simt obosiți, părinții pot alterna prezența lor lângă copil, permițându-și, individual, câte o ieșire (de ex. Mama poate merge la o plimbare sau tatăl poate ieși în oraș cu prietenii și vice-versa). Din când în când, este bine ca părinții să petreacă timp împreună, fără copii, pentru a-și conserva energia. În acest sens, este recomandabil să solicite sprijin altor persoane pentru a beneficia de momente "pentru ei înșiși" și "pentru cuplu". **Pentru a putea satisface nevoile copiilor este important ca părinții să aibă grijă și de propriile lor nevoi.** Aceasta înseamnă să își conștientizeze propriile capacități, să organizeze activități care le sunt benefice și care îi îmbogățesc și să cultive prietenii și relații semnificative. **Acest lucru permite copiilor să își construiască o imagine completă a vieții unei femei și a unui bărbat, dincolo de rolul de mamă și tată.**

CÂND (Contextul/situația)

Părinții se întălinesc, beau o cafea împreună și își împărtășesc experiențele și ideile despre educație.

Copiii lor se joacă în apropiere.

DE CE (Nevoia părintelui)

"Uneori nu mai știu cum să procedez, mă simt singur (ă) și am întrebări în ceea ce privește educația. Cum procedeză ceilalți părinți?"

→ Avem nevoie să facem parte dintr-o comunitate educativă, în care se împărtășesc informații în ciuda diferențelor de opinii personale. Avem nevoie, de asemenea, de claritate și de coerență atunci când educăm un copil.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Schimburi de păreri și experiență între părinți/educatori

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Practicăm co-educația prin schimburi de informații cu alți părinți, în loc să învățăm, stângaci, pe cont propriu. Cei mai mulți părinți își pun aceleași întrebări și au experiențe personale de împărtășit. Pe de altă parte, **părinții își pot îmbogăți experiența ascultând punctul de vedere al profesioniștilor care lucrează cu părinții:** educatorul, învățătorul, asistentul social, psihologul etc. Este important **să se promoveze respectul și ascultarea opiniilor împărtășite fără a le judeca.** Participanții învață cum să analizeze împreună o situație educativă prin identificarea elementelor constructive și a celor care ar putea fi îmbunătățite.

CÂND (Contextul/situația)

Copiii se joacă cu bicicleta. În urmă cu 5 minute, mama l-a anunțat pe Sergiu: "În curând va fi timpul să-ți lei gustarea!" Sergiu nu reacționează. Ea îi mai spune încă o dată: "E timpul pentru gustare, lasă acum bicicleta!" Sergiu îi strigă: "Ce rea ești!"

DE CE (Nevoia copilului)

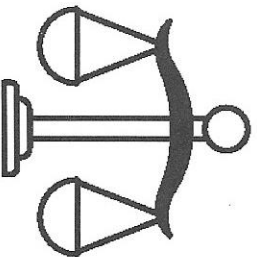
- De ce îmi vorbește copilul meu astfel? Cum să reacționez în aceste momente?"
→ Atunci când copilul se simte certat sau când l se interzice să facă un anumit lucru el are nevoie să își exprime frustrarea și o va face cu propriile cuvinte.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Să facem diferența între copil și comportamentul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este important să îi oferim copilului un mesaj clar: "Atunci când te cert (când îți reamintesc o regulă), nu o fac fiindcă nu te iubesc sau fiindcă vreau să fiu rea. Din contră, te iubesc foarte mult. Ca să putem trăi împreună, **avem nevoie de reguli.** Rolul meu, ca părinte, este să am grijă că regulile vor fi respectate."

CÂND (Contextul/situația)

Mama și Maria ajung la locul de joacă. Maria se ascunde în spatele mamei. Ea rămâne acolo pentru un moment, observând ceilalți copii. Mama îi spune altei mame: "Maria este timidă."

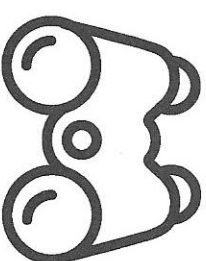
DE CE (Nevoia copilului)

De ce anume are nevoie copilul meu pentru a avea încredere în ceea ce-l înconjoară?
→ Copilul are nevoie să se simtă protejat/sprânciț și încurajat pentru a putea acționa cu încredere.

CE FACEM (Metoda de intervenție): *Descriem situația sau starea copilului/adultului, îi observăm și denumim comportamentul*

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Pentru a ajuta copilul să se maturizeze este util ca părintele să descrie ceea ce face copilul în loc să îi eticheteze comportamentul. În exemplul dat, Maria mai întâi observă copiii și abia apoi merge să se joace cu ei. Mama o observă pe Maria, denumește comportamentul, o încurajează și, astfel, o ajută să se maturizeze.

CÂND (Contextul/situația)

Tata a terminat pregătirea mesei. Îi cheamă la masă pe Lucian și Ana. Ei nu reacționează și nu vor să vină atunci când sunt chemați.

Atunci când *copilul* se

concentrează la joc sau când este implicat în activități importante pentru el însuși, are nevoie de timp pentru a-și încheia jocul și a păși lumea imaginară.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îi putem convinge pe copii să vină la masă, fără să ne enervăm?

Pentru părinți, este importantă adaptarea permanență a copiilor la un program zilnic regulat (mese, somn, alte activități esențiale ale zilei).

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Anticiparea unei acțiuni/activități****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Pentru a ajuta copilul să treacă cu ușurință de la joc la alte activități îi putem spune dinainte ce așteptăm avem de la el. De exemplu:

"Vom lua masa peste 5 minute. Poți să îți terminii jocul și voi veni să te chem la masă." Puteți proceda la fel și în alte situații, de exemplu atunci când vă pregătiți pentru o întâlnire sau plecare, atunci când dați un telefon sau faceți orice altă activitate care necesită liniște. Este vorba de a acționa, mai degrabă, decât de a reacționa.

Cu alte cuvinte, **identificați dinainte situațiile care pot fi dificil de gestionat deoarece vă puteți aștepta la o reacție specifică/negativă din partea copilului; gândiți-vă cum puteți proceda și preveniți copilul din timp.**

CÂND (Contextul/situația)

Înainte de culcare, membri familiei își fac timp să stea de vorbă și să se joace împreună.

și frustrările sale, în ritmul și la

nivelul său de dezvoltare. Astfel, copilul va putea asimila ideea: "Sunt iubit deci mă iubesc pe mine însumi."

DE CE (Nevoia copilului)

Mulți părinți se întrebă cum să procedeze astfel încât copiii să se iubească pe sine (să albea stimă de sine) și să poată iubi la rândul lor.

Pentru a se simți demn de iubire, copilul are nevoie să se simtă iubit cu toate calitățile, defectele, sentimentele, ideile

Copiii funcționează la un nivel concret, iar pentru ei iubirea este un lucru vizibil, concret. Încă de la o vârstă fragedă, copilul simte, vede și înțelege tot. El se simte iubit atunci când surten alături de el, când ne petrecem timpul făcând activități cu el și când îi transmitem dragostea noastră.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Consolidarea sentimentului de a fi demn de iubire****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Fiecare persoană își exprimă iubirea în felul său. Totodată, **copilul are nevoie de semne concrete de iubire și afecțiune** (îmbrățișări, sărutări, să fie legănat, cuvinte dulci, surprize, momente de distracție și amuzament) pentru a se simți iubit. Depinde de fiecare părinte să găsească modul propriu prin care să își arate iubirea, în cuvinte și acțiuni, acceptând, totodată, că **un copil se poate simți neiubit, deoarece frustrările sunt o parte firească a vieții, necesară pentru o dezvoltare normală.**

CÂND (Contextul/situația)

Sorina, în vârstă de 18 luni, calcă pe peremele de la biblioteca pentru copii. Tatăl ei este îngrijorat că Sorina va murdări peremele cu pantofii și îi spune să se oprească. Îl explică de ce nu e bine ceea ce face și îi arată, de mai multe ori, că pe perne trebuie să se așeze, nu să le calce în picioare. Sorina continuă.

CE FACEM (Metoda de intervenție): Adresăm copilului întrebări și îi ajutăm să repete și să respecte regulile

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

În loc să îi amintească Sorinei ce știe deja, tatăl o întreabă:

“Ce știi tu să faci cu peremele, Sorina? Arată-mi!” Sorina, foarte mândră de ea, se așează pe o pernă. Un adult din apropiere o întreabă: “Ce ai mai putea să faci?” Sorina începe să tragă de ștergurile pantofilor pentru a se desface. Întrebările deschise încurajează copilul să găsească idei și soluții pe cont propriu.

Putem avea încredere în copii: **atunci când ei cunoaște regulile bine stabilite și le poate însuși.**

CÂND (Contextul/situația)

Corina a venit la maternitate împreună cu tatăl ei, în vizită la mama sa și Andrei, fratele ei nou-născut. I-a adus mamei flori, iar frățiorului un desen. Petrec câteva momente împreună. Atunci când tatăl își îmbracă haina, pregătindu-se să plece, Corina începe să lovească dulapul.

CE FACEM (Metoda de intervenție): Ascultarea activă

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Într-o astfel de situație, **este important să înțelegem comportamentul copilului înainte ca acesta să se facă înțeles de la sine.** A înțelege copilul nu înseamnă să îi dăm dreptate. Scopul este **să creăm un mediu de încredere care să contribuie la schimbare. Trebuie să mergem dincolo de ceea ce a făcut sau a spus copilul și să înțelegem ceea ce el își dorește** cu adevărat, imaginându-ne **ce simte.** Îl putem adresa întrebări:

“Ești supărată? Ți dorești să rămâi aici? Ne e dificil, și ție și mie, să plecăm fără mami și beba. Vino! Mami o să ne dea un pupic, o să luăm masa la bunică, iar mâine ne vom întoarce aici.”

Dacă copilul continuă să lovească dulapul, îi putem descrie comportamentul nepotrivit și explica ce așteptăm: avem:

“Nu sunt de acord să lovești dulapul, vino aici să vorbim.”

CÂND (Contextul/situația)

Mama îi spune lui Silviu:

"Emissiunea despre animale s-a terminat. E timpul să pregătim

cina, trebuie să închidem

televizorul." Silviu începe să

plângă și să țipe. Între cei doi

începe o discuție aprinsă.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

părintelui)

Cum putem gestiona acest

conflict?

→ Copilul are nevoie de

confruntare pentru a se

maturiza.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Să spunem "Stop" și să facem o pauză

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Adulții și copiii iau o pauză pentru a reflecta și a se asigura că

presiunea generată de conflict scade. Mama închide televizorul și îi

spune copilului:

"- Te rog să mergi în camera ta pentru câteva momente și să te gândești la ce s-a întâmplat. O să mă gândesc și eu în timp ce prepar cina, apoi voi veni să vorbim calm."

Este important să **recunoaștem faptul că s-a iscat un conflict**

și că putem contribui fie la escaladarea lui, fie la crearea unei

atmosfere de confruntare constructivă. Odată ce tensiunea s-a

diminuat (după ce s-a luat o pauză de 5-10 minute), **adulții și copiii**

trebuie să discute. Procedând astfel, ei învață să **gestioneze**

conflictul fără violență.

CÂND (Contextul/situația)

Mircea aruncă cu pietricele în

locul de joacă. De departe, tatăl

său îi spune să se oprească.

Mircea continuă.

Tatăl său se apropie, se așează

jos lângă el și îi privește în ochi

pentru a-i vorbi.

DE CE (Nevoia copilului)

"- Cum să procedez astfel încât

copilul meu să mă asculte?"

→ Copilul nu este interesat de

ordinile transmise de departe. El

este implicat în ceea ce face în

momentul respectiv. Copilul are

nevoie de contact (fizic) pentru a

se putea concentra pe ceea ce îi

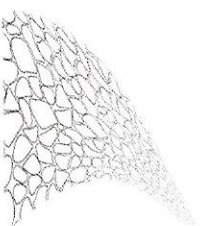
spunem și pentru a înțelege că

ne adresăm lui. În plus, copilul

ne ascultă mai mult atunci

când nu îi judecăm ("ești foarte

neastâmpărat").

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Să ne poziționăm la înălțimea/nivelul copilului și în apropiere pentru a-i transmite mesaje pe care dorim să le respecte

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl se apropie de copil și se poziționează la înălțimea lui înainte de a-i vorbi. Îi atinge umărul și îi ta în mână mâna cu care copilul ține

pietricelele. Apoi îi spune: *"Pietricelele sunt aici ca să ne jucăm cu*

ele pe jos, putem construi drumuri, nu aruncăm cu ele. Vrei să le

spui prietenilor tăi: veniți să vă jucați cu mine cu pietricelele?"

Ei nu vor înțelege; trebuie să ne adresăm celorlalți folosind cuvinte,

astfel băieții și fetele vor dori să se joace cu tine."

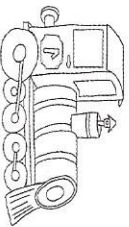
CÂND (Contextul/situația)

Maria (3 ani și jumătate) se joacă cu șinele trenulețului de jucărie care însă nu sunt așezate corect. Tatăl ei observă modul în care se joacă Maria dar nu intervine în jocul ei, chiar dacă șinele nu sunt asamblate așa cum ar trebui.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îl putem ajuta pe copil astfel încât să poată construi singur un traseu pentru trenuleț?

→ Copilul are diferite idei. El are nevoie să exploreze obiectul cu care se joacă, pentru a descoperi și a-și dezvoltă abilitatea de a acționa pe cont propriu. În jocul copiilor, nu rezultatul contează, ci procesul și învățarea care conduc la un rezultat.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Lăsăm copilul să facă lucrurile/activitățile în felul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl Mariei nu intervine în jocul ei. Ei așteaptă și privește jocul.

Atunci când Maria se află într-un impas, tatăl îi poate adresa întrebări astfel încât ea să se poată gândi și să poată ajusta ceea ce construiește (de ex.: "Oare trenulețul va putea circula pe aceste șine?"). Tatăl o lasă pe Maria să încerce singură încurajându-i, astfel, independența.

CÂND (Contextul/situația)

Părinții lui Ionuț se enervează adesea deoarece camera lui este dezordonată. Atunci când se întâmplă acest lucru, părinții îi cer lui Ionuț să își facă ordine în cameră. A doua zi, jucăriile sunt din nou împănăștiate peste tot. Împreună, părinții lui Ionuț se întreabă ce reguli și consecințe ar trebui definite pentru ca situația să nu se mai repete.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Cum să învățăm copilul să își facă ordine în cameră și să își asume responsabilitatea pentru propriile lucruri?

→ Copilul are nevoie de spațiu pentru a se juca, pentru a-și aranja jucăriile astfel încât să aibă cât mai multe idei. Totodată, pentru a deveni independent, are nevoie să fie responsabilizat.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Stabilirea unui contract, a unor reguli

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este nevoie de un contract cu reguli clare atât pentru copil cât și pentru părinți. Contractul prevede consecințele plăcute sau neplăcute. Copilul, mama și tatăl semnează contractul.

Regulile trebuie să fie clare, stabilite în comun. Copiii sunt capabili să înțeleagă mai bine regulile explicite. Stabilim **doar câteva reguli și ne concentrăm asupra limitelor.** Când o regulă este încălcată, **consecințele trebuie să fie imediate și legate direct de comportamentul copilului.** **Aduțul trebuie să asigure aplicarea consecințelor "mergând până la capăt", fără excepții.**

CÂND (Contextul/situația)

Matilda se îndreaptă către o plantă pe care nu are voie să atingă (către un loc sau un obiect interzis).

DE CE (Nevoia copilului)

Cu ce are Matilda voie să se joace? Cu ce nu are voie să se joace?

→ Copilul are nevoie să experimenteze dar, totodată, are nevoie de limite clare.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Oferirea unei alternative****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Tatăl o orientează pe Matilda către un obiect pe care ea să îl poată ridica și atinge. O însoțește și îi spune: *"Da, te poți juca aici cu camionul care transportă lemne. Nu atingem planta."* El folosește cuvântul "Nu" pentru lucrurile importante dar, cel mai adesea, folosește cuvântul "Da". Aceasta nu este o metodă de evitare a conflictului ci un **ghid de orientare a copilului către lucrurile pe care are voie să le facă**: *"Da, acolo ai voie."* Este util ca adultul să își exprime cerințele în mod clar și să impună limite fără a se enerva.

CÂND (Contextul/situația)

Înainte de a pleca la grădiniță/scoală, Radu trebuie să se îmbrace. Mama/Tatăl pregătește pe patul său două perechi de pantaloni adecvați timpului de afară, astfel încât Radu poate alege.

DE CE (Nevoia copilului)

Momentul când copiii trebuie să se îmbrace, precum și alegerea hainelor, cauzează adesea conflicte. Cum să procedăm?

→ Copilul are nevoie de

independentă și îi place să aibă putere de decizie. Totodată,

copilul cu vârsta sub 5 ani nu este, în general, capabil să își aleagă hainele potrivite pentru vremea de afară. Având cele două alternative (limite clare),

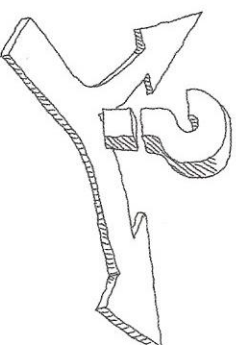
copilul poate alege hainele pe care să le îmbrace, iar părinții nu sunt nevoiți să îi interzică vreo alegere. Adesea, interdicțiile conduc la încăpățănare în cazul copiilor mici sau la discuții interminabile cu copiii mai mari.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Lăsăm copilul să facă lucrurile/activitățile în felul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Îi oferim copilului posibilitatea de a alege și a decide.

CÂND (Contextul/situația)

Afară, câțiva copii au decis să facă o cursă de alergare.

Mihai termină ultimul.

Se consideră incapabil.

DE CE (Nevoia copilului)

De ce se consideră Mihai incapabil? Ce putem face pentru

a-l ajuta?
→ Copilul învață să se

autoevalueze pe măsură ce crește.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Cunoașterea propriilor calități și lipsurii/limite

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Copilul învață să cunoască prin feedback-ul constructiv din

partea celorlalți. Împreună cu copilul, faceți o listă cu punctele lui tari și cu cele slabe, fără a-l compara cu alții copii: "Este adevărat,

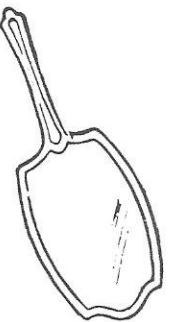
ești mai lent într-o cursă scurtă dar, în același timp, într-o cursă lungă, ai rezistență, este punctul tău forte." În acest fel, îl putem

ajuta pe Mihai să își accepte punctele slabe și să îi arătăm că acestea pot fi îmbunătățite prin exercițiu. **Este important să îi**

cunoaști copilul, observându-l și descoperind "cum este el"

pe plan fizic, emoțional, social și intelectual. Poate fi util și să vorbim cu copilul despre experiențele noastre în acest sens,

explicându-i cum procedăm pentru a învăța lucruri noi.

CÂND (Contextul/situația)

Eugen "cântă" folosind diverse

ustensile de bucătărie drept

instrumente. Mama sa, care

lucrează la computer, îi spune să

se oprească. Eugen continuă și

începe să alege prin cameră cu

"instrumentul muzical".

DE CE (Nevoia părintelui și a copilului)

Mama dorește să-l facă pe

Eugen să înțeleagă că jocul lui o

distrage; cum poate proceda?

→ Copilului îi este dificil să se

pură în locul mamei, are nevoie

de mesaje concrete și clare. De

aceea este bine să ne exprimăm

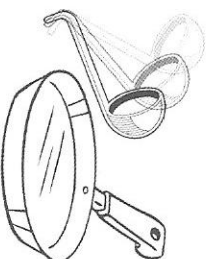
propriile sentimente în mod

clar astfel încât copilul să poată

înțelege ce dorim de la el și să

își poată exprima, la rândul lui,

sentimentele.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Exprimăm ceea ce simțim (nevoia noastră) folosind vorbirea la

persoana 1-a/folosirea pronumei EU

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Folosind cuvântul "eu" în loc de "tu", (respectiv exprimând ceea ce

simțim noi și nu ceea ce nu trebuie să facă copilul) **îi putem explica**

copilului de ce anume avem nevoie și ce așteptări avem de la

el. "Eu am nevoie de liniște ca să lucrez. Jocul tău face zgomot. Te

poți juca mai târziu. Acum, pune ustensilele înapoi în dulap. Poți să

te joci ceva mai liniștit: vrei să citești o carte sau să desenezi?"

CÂND (Contextul/situația)

David (2 ani) construiește un turn din cuburi de lemn – așează o piesă de lemn deasupra alteia, dar când așează a treia piesă, întregul turn se prăbușește.

DE CE (Nevoița copilului)

Este cazul să intervenim sau nu? Cum? Cum să îi însușim copilului curajul de a încerca în continuare și a învăța lucruri noi?

→ Copilul are nevoie de curaj și de stimă de sine pentru a învăța și a progresa.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Încurajarea/ A trezi interesul pentru a “face”, a realiza

CUM (Modalitatea de a acționa/ rezolva și de a învăța)

Puțem încuraja copilul să experimenteze și să descopere viața.

Atunci când copilul se confruntă cu o dificultate, cu un eșec sau atunci când greșește, evităm să-l corectăm sau să-l consolăm imediat. Vorbim cu David pe un ton binevoitor, adresându-i o

întrebare care să îi ajute să ne spună ce a pățit: *“Ce s-a întâmplat?”*, *“Cum ai putea continua construirea acestui turn?”* *“Da, uneori ni se poate întâmpla și nouă (adultilor) să greșim sau să nu reușim.”*

Rolul adultului este de **a-i însuși încredere copilului și de a-i**

însoți pe parcursul învățării. Este mai important să ne concentrăm pe învățarea unor noi moduri de a face lucrurile, decât asupra greșelilor.

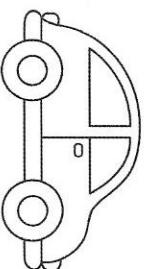
CÂND (Contextul/situația)

Mugur (4 ani) se joacă cu o mașinuță de jucărie. Alina (4 ani) se apropie și îi lovește.

DE CE (Nevoița copilului și a părintelui)

Este cazul să intervenim sau nu? Cum? Ce ar putea învăța cei doi copii din această experiență?

→ Copilul are nevoie să fie acompaniat/însoțit/călăuzit pentru a învăța să relaționeze cu alți copii folosind cuvintele, nu loviturile.

CE FACEM (Metoda de intervenție): A rezolva conflictele sau a realiza activități/lucruri implicând copiii**CUM (Modalitatea de a acționa/ rezolva și de a învăța)**

Inițial, bunicul așteaptă și observă modul în care cei doi copii

încearcă să își rezolve conflictul. Dacă acesta continuă, este necesar să intervină și să caute, împreună cu copiii, o alternativă la lovituri.

Bunicul oprește jocul și cere o rezolvare, iar Alina își poate alege singură modul în care să se împacă cu Mugur. De exemplu, bunicul o ia pe Alina de mână, îndreptându-se către Mugur și o învață cum să-i vorbească. Ea îi poate întreba pe Mugur: *“Mă pot juca cu tine?”*

Bunicul îi poate întreba pe Mugur dacă l-a durut când a fost lovit de Alina, astfel încât Alina să realizeze ce simte Mugur.

În timpul conflictului, este mai constructiv să ne concentrăm atenția asupra unor posibile alternative decât asupra loviturilor, învățându-l pe copil cum să procedeze altfel. **Considerăm că cel**

care lovește este un copil care învață să comunice, în timp ce copilul lovit este cel care învață cum să se apere.

CÂND (Contextul/situația)

Bogdan este fericit când se joacă în ploaie. Mama lui este îngrijorată și îi spune că poate răci și se poate murdări jucându-se astfel. Totuși, ea ezită să îi oprească și să îi cheme înapoi în casă.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

– *Ce este mai important pentru copilul meu în acest moment?*

*Cum să procedez astfel încât el să se simtă bine?**

→ Copiii trebuie să aibă ocazia să își dezvolte toate abilitățile senzoriale pe care le oferă corpul, în special prin experiența atingerii.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Dezvoltarea simțului tactil****CUM (Modalitatea de acțiune/rezolvă și de a învăța)**

Mama îi poate permite lui Bogdan să aibă această experiență: el tocmai descoperă lumea prin intermediul pielii. Prin acest contact direct, simțind gustul apei, umezeala de pe picioare, mirosul de ploaie, gama de senzații i se va extinde. Experiența va produce un efect marcant de durată: Bogdan își va aminti senzațiile și plăcerea acestei experiențe.

Nu ne alegem corpul, însă trebuie să "locuim" în el întreaga viață. Fără corp, este imposibil să existăm. Cu ajutorul corpului învățăm, gândim, ne mișcăm, vorbim, iubim. **A învăța să ne cunoaștem corpul înseamnă să învățăm să îl simțim.**

CÂND (Contextul/situația)

Laura (3 ani) dorește bomboanele aflate în apropierea casieriei de la supermarket. Ea merge cu cutia de bomboane către bunica.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

(Bunica gândeste) "Vreau să cumpăr acum bomboanele?"

*Poate Laura să înțeleagă că nu vom cumpăra bomboane de fiecare dată când mergem la supermarket? O să înceapă să plângă în public dacă o refuz?**

→ Copiii simte emoții diferite. Ei învață să le recunoască atunci când noi le numim. De asemenea, are nevoie să se simtă înțeles.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Numea emoțiilor/A denumi acțiunile/comportamentele****CUM (Modalitatea de acțiune/rezolvă și de a învăța)**

Bunica îi spune cu o voce clară: "Bomboanele îți fac poftă, Laura, te înțeleg, au culori frumoase. Nu le vom cumpăra astăzi. Poți să te uiți la ele și să le duci la locul lor." Laura privește bomboanele cu poftă și merge să le așeze pe raftul lor. Puțin tristă, Laura se așază de piciorul bunicii, care o felicită: "Da, astăzi avem în coșul de cumpărături lapte, pâine și fructe."

Este util să descriem obiecte, acțiuni și sentimente în cuvinte simple, scurte, directe și pozitive. În anumite situații explicațiile pot deveni lecții "moralizatoare" blocând și mai mult comunicarea. Putem avea încredere că atunci **când copilul se simte înțeles este capabil să se calmeze și să ne înțeleagă.**

CÂND (Contextul/situația)

Georgiana (5 ani) închide ușa băii în spatele ei și le spune celorlalți membri ai familiei: "Vreau să fiu singură."

DE CE (Nevoia copilului)

"... De ce vrea fiica noastră dintr-o dată, să fie singură dacă până acum nu a fost deranjată

de mersul la toaletă în prezența celorlalți membri ai familiei?"

→ Copilul, învățând să se îmbrace singur, să meargă la toaleta singur, să se spele singur, devine din ce în ce mai independent. Cerând să fie singur, ne spune că a crescut, că are nevoie de intimitate și că poate alege când să-și petreacă timpul cu alte persoane.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

A permite dezvoltarea pudorii

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Fiecărui membru al familiei trebuie să i se respecte viața privată și intimitatea:

- ◆ copului: "Observ copilul. Atunci când se simte jenat sau dorește să fie singur, îi respect această nevoie." Copilul are nevoie de libertate pentru a descoperi singur modul de contact fizic care i se potrivește.
- ◆ spațiului: "Bat la ușa înainte de a intra."
- ◆ lumii interioare: "Accept că unele gânduri ale copilului meu sunt secrete."

După 5 ani, copilul dezvoltă propriul sentiment de pudoare. Părinții și adulții din jurul lui sunt responsabili de intimitatea copilului.

Fiind susținut, copilul va trăi în mod concret existența gândurilor și sentimentelor private: **Prin crearea acestui sentiment de pudoare, copilul va învăța respectul pentru sine și pentru ceilalți.**

CÂND (Contextul/situația)

Tatăl schimbă scutecul/

pampersii fetiței sale (de un

an) vorbindu-i despre corp și

despre senzațiile sale: "Pe obraz

ți dau un pupic mare, te gădă,

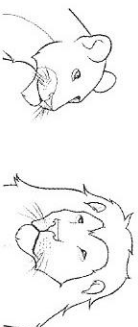
nu-i așa?... Și acum suflăm pe

butucă, îți place? Aplicăm puțină

cremă pe "poponei" ca să nu

se irite! Ai niște piciorușe foarte

puternice! Gata, am terminat!"

DE CE (Nevoia copilului)

Părinții se întreabă: *Pot atinge*

părțile intime ale copilului meu?

Este cazul să le dau un nume?

Dacă nu fac nimic, îi transmit

copilului că senzațiile nu sunt

importante și că nu trebuie să

vorbim despre părțile intime?

→ Copilul are nevoie să își

cunoască propriul corp în

înțelegime și să își simtă toate

părțile corpului. Prin relația

cu ceilalți și prin intermediul

limbajului, copilul învață dacă

este fetiță sau băiețel.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

Dezvoltarea identității sexuale

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

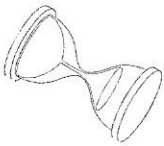
Tatăl acordă importanță egală tuturor senzațiilor fizice, inclusiv celor genitale. **Este important să denumim părțile corpului precum și sexul copilului.** Observăm reacțiile copilului și îi putem spunem în funcție de reacție: "Acest lucru îți place/nu îți place."

Senzațiile părților intime sunt prezente la copii încă din perioada intrauterină. Putem utiliza cuvinte legate de sexualitate cu copiii folosind un vocabular mai "poetic" ("floricică" pentru fetițe sau "cuculeț"

pentru băiețel). Cuvintele corecte din punct de vedere anatomic, precum vulvă, penis, testicule pot fi folosite de asemenea. Esențial este ca membrii familiei, mai ales copilul, să se simtă confortabil.

CÂND (Contextul/situația)

O mamă și doi dintre copiii ei (în vârstă de 4 și 6 ani) sunt la masă. Eva (2 ani și jumătate), care a mâncat mai devreme, se trezește din somnul de după-amiază și începe să plângă în camera ei.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Este necesar ca mama să meargă imediat la Eva?

→ La 2 ani, copilul începe să înțeleagă conceptul de timp și învață să aștepte. El învață să termine o acțiune înainte de a începe o alta, atunci când este încurajat de un adult să facă acest lucru. Este, de asemenea, perioada în care copilul înțelege că și ceilalți au nevoi proprii.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**A învăța/educa așteptarea și amânarea****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

În loc să fugă imediat să o consoleze pe Eva, mama îi poate spune cu voce tare: *"Bine te-ai trezit, Eva, noi o să terminăm masa și apoi vin la tine."* Este important să învățăm copilul că nu este posibil să obținem instanțaneu tot ceea ce ne dorim și că trebuie, adesea, să așteptăm. Astfel, **învățăm copilul să aibă răbdare, ceea ce îi va permite să trăiască în armonie cu el însuși, cu lumea inconjurătoare și cu ceilalți.** Într-o societate în care nerăbdarea este mereu prezentă, este util să stimulăm așteptarea și răbdarea.

CÂND (Contextul/situația)

Tiberiu nu vrea să se spele pe dinți și refuză atunci când tatăl său îi explică de ce trebuie să facă acest lucru. A doua zi, tatăl începe să se spele pe dinți și îi propune lui Tiberiu să facă același lucru.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îl putem convinge pe copil că este important să se spele pe dinți (sau să se spele pe mâini, să își ceară scuze, să multumească etc.)?

→ Copilul are nevoie de exemple concrete. Explicațiile nu sunt suficiente.

CE FACEM (Metoda de intervenție):**A fi un exemplu****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Folosind gesturi concrete, tatăl îi arată lui Tiberiu ce așteptări are de la el, făcând el însuși, într-o manieră naturală, acele lucruri necesare zilnic (mâncăm și apoi ne spălăm pe dinți). Astfel, **procedăm într-un mod concret, care se concentrează mai mult pe acțiuni decât pe cuvinte, deoarece în copilărie copiii învață mai ales prin observarea acțiunilor.** În plus, tatăl îi poate încuraja prin reciprocitate pe Tiberiu, cerându-i să îl ajute la spălătul pe dinți, așa cum el îl ajută pe Tiberiu.

CÂND (Contextul/situația)

Spontan, Dragoș a invitat toți copiii din cartier să se joace la el acasă.

DE CE (Nevoaia copilului)

De ce Dragoș are nevoie să fie înconjurat de atâtia copii?

Nu îi este suficient să petreacă timp cu frații și surorile lui?

→ Pentru a se simți confortabil

cu sine, este important să se simtă confortabil cu ceilalți.

Familia este primul loc de socializare a copilului dar, de la o vârstă fragedă, copilului îi va plăcea să fie în prezența altor copii sau a altor persoane. Pe măsură ce crește, copilul își extinde cercul social, iar prietenii devin importanți. Copiii au nevoie să mențină relații diferite.

CE FACEM (Metoda de intervenție): *Să acordăm importanță socializării copilului: eu împreună cu ceilalți*

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Copilul trebuie să se socializeze cu cât mai multe persoane: cu familia, prietenii, rudele, copiii de la școală/grădiniță, din alte culturi sau medii de viață etc.

Încă de la 2 ani, copilul dorește să se joace cu ceilalți copii. Îl putem încuraja:

- ◆ Să țină cont de ceilalți și să se joace cu ei respectând rândul fiecăruia;
 - ◆ Să își afirme alegerile;
 - ◆ Să reacționeze dacă este bruscat și să ceară ajutorul adultului pentru a rezolva problemele ivite;
 - ◆ Să facă schimb de jucării sau să își împrumute anumite obiecte.
- Astfel **părinții îi ajută pe copii să își dezvolte abilitățile sociale și emoționale.**

CÂND (Contextul/situația)

Daria și Elena (4 ani) desenează împreună. Tatăl Dariei observă că fiica sa măzgălește, în timp ce Elena desenează flori.

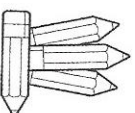
DE CE (Nevoaia copilului)

Cum pot proceda astfel încât copilul meu să progreseze cu deservul și să îi facă plăcere să deseneze?

→ Copiii se simt încurajați

să creeze imagini frumoase atunci când ne ocupăm de ei, arătăm interesul pentru

ceea ce fac și îi acompaniem — adresându-le întrebări, felicitându-i și îndrumându-i. Putem, de asemenea, să desenăm alături de copiii, fără a intenționa să producem vreo capodoperă. Astfel, noi îi încurajăm într-o manieră concretă: fiecare își spune propria poveste pe hârtie și se bucură de ea.

CE FACEM (Metoda de intervenție):

A desena, a crea împreună cu copilul

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl le întreabă pe fete: “Ce desenați?” Elena îi povestește despre florile pe care le desenează. Daria se uită la măzgăliturile ei.

“Este un câmp cu iarbă?”, o întreabă tatăl ei. “Da”, îi răspunde Daria, care privește, curioasă, către florile Elenei. Tatăl ia mâna fiicei sale și o ghidează astfel încât să deseneze o corolă în jurul punctelor desenate deja. El ține pasul cu ritmul Dariei, permițându-i să observe și să ia inițiativa, desenând întâi o petală și apoi încă una. Daria continuă să deseneze singură alte flori, în stilul propriu. Într-un timp, tatăl începe să deseneze pe o altă foaie de hârtie, altceva; de exemplu oile de pe munte pe care le privea în copilărie.

CÂND (Contextul/situația)

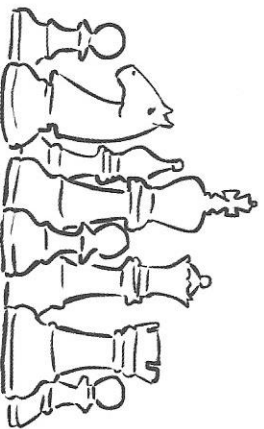
Este o zi ploioasă. Tatăl este acasă, împreună cu cei 2 copii, care încep să se agite și să se șicaneze.

DE CE (Nevoița copilului)

Copiii devin adesea agitați atunci când petrec perioade lungi în casă, chiar și atunci când au jucării diferite la dispoziție. Oare au nevoie de activități fizice? Ce trebuie făcut?

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Alternarea activităților****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Este util să alternăm activitățile liniștite (construcții, lego, puzzle etc.) cu activitățile fizice, preferabil schimbând mediul: atât în casă cât și afară. Acest lucru permite copiilor să își dezvolte **capacitatea de a-și gestiona energia și de a rămâne concentrați asupra aceluiași activități**, uneori singuri, alteleori împreună cu unul sau mai mulți prieteni.

CÂND (Contextul/situația)

Este aproape ora gustării: lui Adrian și Alexandru le este foame așa că își iau gustarea în timp ce se joacă.

DE CE (Nevoița copilului și a părintelui/părinților)

În această situație, copiii se joacă și, fiind ora gustării, mănâncă ce vor. Ce pot face părinții astfel încât copiii să își formeze obiceiuri alimentare sănătoase și totodată, gustarea să fie un moment special în care copiii să poată încerca ceva diferit?

CE FACEM (Metoda de intervenție):**A stabiliii regulii și ritualuri****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

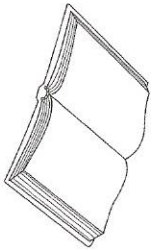
Este important să stabilim reguli și ritualuri împreună cu copiii pentru că ele le oferă copiilor repere în timp și spațiu. De exemplu: între prânz și cină, copiii dorm, se joacă și iau gustarea. Aceste momente sunt stabilite între anumite intervale orare și necesită diferite spații. Ele formează limite naturale pentru copil – “fiecare activitate la timpul ei și fiecare activitate în spațiul potrivit”. Atunci când copilul se joacă, are nevoie să fie încurajat pentru a persevera. Atunci când mănâncă, are nevoie să fie încurajat să rămână la masă pentru a împărtăși acest moment cu ceilalți. Aceste momente devin **ritualuri zilnice care îl ajută pe copil să înțeleagă conceptele de timp și spațiu.**

CÂND (Contextul/situația)

Bunica și Codruț (4 ani) s-au așezat pe canapea pentru a citi o poveste.

DE CE (Nevoia copilului)

Este important să le citim povești copiilor? De ce cere Codruț să i se citească mereu din aceeași carte?

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Citirea poveștilor cu voce tare****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Bunica îi propune lui Codruț mai multe cărți și îl lasă să își aleagă una. El se așează într-un loc liniștit și confortabil. Codruț poate participa întorcând paginile cărții sau descriind imaginile din carte. Atunci când copilul cunoaște deja cartea, poate povesti pasaje din ea, iar bunica poate continua povestea. Participarea copilului îi ajută să rămână concentrat, să își amintească povestea și să o înțeleagă.

CÂND (Contextul/situația)

După ce au vizitat o expoziție de animale, Maria (4 ani), prietenul ei Radu (4 ani) și mama Mariei desenează. De când fratele ei mai mare merge la școală, Maria desenează mereu formele literelor.

DE CE (Nevoia copilului)

Care un copil de 4 ani trebuie deja să cunoască literele și să știe să scrie? Cum putem familiariza copiii cu scrisul și cititul?

CE FACEM (Metoda de intervenție):**Accesul la simboluri****CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)**

Pregătirea copiilor pentru grădiniță/școală se petrece în viața de zi cu zi, încurajând copiii să ne povestească ce au făcut sau ce au visat, oral sau prin desene. Pentru a familiariza copiii cu scrisul și cititul, există diverse activități concrete pe care le putem face împreună cu copiii, de la început până la sfârșit. De exemplu: să își scrie numele (pe desene, pe sonerie sau pe cutia poștală), să citească cuvintele de pe diverse ambalaje sau postere; să participe la scrierea listei de cumpărături; să scrie pe calendarul familiei sau pe cărțile poștale adresate rudelor; să meargă la poștă; să pună timbrele pe scrisori și să le trimită.

A a A a A a